

Homställda jag af Lar-Årskoret till hvilket mitt förslag torde ren-
 tans upptäckt redaktionen af den såkade lagförändringen med förändring
 på de nämnda som i Stats-Rådet och Hörens Domstolen blifvit afgifna.

Stockholm den 15 November 1865.

F. J. Svensén
 från Calmar län.

N:o 313.

Af **Carl Johan Svensén** från Calmar län, om rättighet för Svensk
 qvinna att vid universiteten i riket undergå vissa examina,
 samt att dessutom tillerkännas rätt till inträde och befordran
 i vissa rikets embetsverk.

Vid de tvänne föregående riksdagarna har jag väckt förslag om utvidgande af kvinnans medborgerliga rättigheter, om frigörande ur den tvångströja, hvari trångbröstad fördomar hållit henne bunden, så att hon måtte blifva i tillfälle att, ärligt och sedligt samt, i öfverensstämmelse med sin natur, förtjena sitt ekonomiska oberoende. Vid 1859—1860 årens riksdag erkändes förslaget grundsaningar, men först vid sistlidne riksdag medgäfvö Rikets Ständer dess tillämpande, med anmälan till Kongl. Maj:t att de för sin del ansågo tidpunkten vara inne att utvidga kvinnans rätt till anställning i det allmännas tjenst och att Rikets Ständer hade sig bekant, det kvinnor i andra länder med fördel användas vid telegrafanstalter, postexpeditioner med flera dylika inrättningar, samt anhöllo underdånigst, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder, hvarigenom tillfälle bereddes qvinna att erhålla anställning i sådan tjenstbefattning, som kunde för henne vara passande, och till hvars skötande hon visade sig ega erforderliga kunskaper och skicklighet.

Denna utgång medförde belåtenhet hos alla dem, som intresserade sig för frågan och man väntade blott på Regeringens bifall; detta kom, men af den beskaffenhet att man ovilkorligen frågade sig, om detta icke snarare kunde betraktas som en undanflykt än som ett öppet svar.

Med afseende på anställning för kvinnor vid *telegrafverket*, hade Kongl. Maj:t, i sammanhang med en utaf Mamsell Elfrida Andrée ingifven skrift, deruti hon förnyat en förut afslagen ansökning om rättighet till anställning vid detta verk, jemväl tagit under pröfning Rikets Ständers ofvanbemälda framställning, men, på grund af de skäl och omständigheter, hvilka telegrafstyrelsen uti utlåtande af den 15 Oktober 1860, med anledning af då väckt fråga om kvinnas anställande vid elektriska telegrafverket, anfört och i då ingifven skrifvelse ytterligare utvecklats, icke funnit skäl frångå den af Kongl. Maj:t biträdda mening, att en dylik anställning af kvinnor icke vore i allmänhet härstädes lämplig eller med telegrafverkets sanna fördel öfverensstämmande; men enär särskilda förhållanden någon gång torde förekomma, då undantag från nämnda regel skulle kunna utan olägenhet medgifvas, såsom t. ex. i fall hustru eller syster till telegraftjensteman anställas vid station, der mannen eller brodern voro tjenstgörande och der således någon svårighet för besörjandet af de utom stationen förefallande tjenstgörömmålen

göromålen icke torde förefinnas, fann Kongl. Maj:t, för att under dylika förhållanden icke göra en kvinnas anställande omöjligt, skäligen förklara telegrafstyrelsen oförhindrad att, efter pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall och med de vilkor rörande tjänstgöringsskyldighet och aflöning, hvilka kunde vara nödiga och lämpliga, i telegrafverkets tjänst till bestridande af assistentbefattning antaga jemväl kvinna, hvilken behörigen styrkt sig ega härtill erforderliga kunskaper och skicklighet.

I sammanhang härmed hade Kongl. Maj:t låtit Sig föredragas generalpoststyrelsens afgifna utlåtande öfver Rikets Ständers ofvanberörde framställning, så vidt densamma afsåge kvinnans anställande vid *postverket*; och ehuru Kongl. Maj:t delade den af generalpoststyrelsen yttrade åsigt, att vid allmänna befattningars tillsättande icke särskildt borde afses beredande af medel till förvärf åt en eller annan samhällsklass, som företrädesvis kunde anses vara i behof deraf, utan att hufvudsyftet härvid alltid måste vara, att hvarje befattning, för hvilken aflöning utgår af statsmedel, må uppdragas åt den person, som till dess bestridande kunde anses mest skicklig och möjligen genom föregående tjänstgöring gjort sig af befördran förtjent; så och då Kongl. Maj:t emellertid ansåge, att, utan frångående af denna grundsats, befattningen att vara poststationsföreståndare skulle, under vissa omständigheter, kunna med fördel anförtros äfven åt kvinnor; hade Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad generalpoststyrelsen föreslagit, förklarar, det något hinder icke mötte att till bestridande af poststationsföreståndarebefattning hädanefter antaga äfven kvinna, så vida hon är myndig och till nämnda befattning lämplig.

Det var således endast i telegraf- och postverkens tjänst, som kvinnan skulle kunna få anställning, och denna i den mest underordnade egenskap, all den stund det kan synas, som om fjerde klassens telegrafstationer och poststationsanstalterna tillkommit endast för att då för tillfället komma ifrån Rikets Ständers beslut. Men kvinnans anställning i *det allmännas tjänst* är icke härigenom medgifven *så*, som jag föreställer mig att Rikets Ständer beslutat i afseende på berörda begge verk; och hvad beträffar *de flera dylika inrättningar*, hvarom i betänkan det förmåles, så har dervidlag alldeles ingenting blifvit vidgjordt; exempelvis jernvägstrafikstyrelsen, inom hvilken jag föreställt mig att kvinnan vore särdeles användbar till biljettförsäljare, om ej till annat.

I fråga om telegrafverket, så vet jag, att en motvilja bland de styrande derstädes länge egt rum mot kvinnors anställande, om än hela nationen varit af bättre tankar. Denna motvilja var förklarlig under den tid, verket ännu var i sin barndom och då de styrande viljorna derinom knappast sjelfva voro förtrogna med detaljerna af göromålen; men jag hade hoppats ett bättre af deras efterträdare. Att detta varit ett misstag, vill man måhända skylla på de förhållanden, att militärer eller militäriskt bildade personer stå i spetsen för styrelsen. Illa om detta vare anledningen. Jag hade likväl föreställt mig, att ett civilt embetsverk icke borde hafva någon militäris anstrykning, ty detta måste ovilkorligen mera skada än gagna det allmänna. Skulle man ännu fortfara att icke vilja taga exempel från andra länder, så medger jag visserligen att sådant är förenligt med de prohibitiva tendenser, som från vissa håll velat göra sig gällande; man vill icke införa andra åsichter än dem man sjelf eger, de må vara än aldrig så goda och bepröfvade. Men, än en gång, är sådant förenligt med billighet och rättvisa? Då under förra riksdagen upplystes, att Sverige har öfver 280,000 *flera* kvinnor

än männer i mogen ålder, och äktenskapet, som skulle vara qvinnans af Försynen henne anvisade verkningskrets, omöjligén kan komma alla dessa till del, så förefaller det för den prosaiske betraktaren, som att desse utom äktenskapet stående qvinnor vore den *samhällklass*, hvaråt man icke särskildt borde bereda medel till förvärf. Utgör då den Svenska qvinnan, eller rättare utgöra våra qvinnor en särskild samhällsklass, och i så fall hvilken? Det är sannerligen kinkigt att söka rätt på svaret till denna fråga. Detta oakadt kan jag icke underlåta återkomma till några exempel från vårt eget land och från andra länder, hvilka jag hoppas skola bevisa sanningen af de åsichter, jag velat framhålla.

I London skötes den inrikes telegraferingen nästan uteslutande af qvinnor; till postexpeditörsbefattningarne användas de ock i ganska vidsträckt omfattning och expeditionen går icke sämre för det, snarare bättre. För öfrigt har det konservativa *England* gått så långt i medgifvande af qvinnans rättigheter att helt nyligen tvänne flickor erhållit medicine doktorsgraden. I Amerika, der qvinnans värde torde vunnit sitt fullkomligaste erkännande, kunna de qvinliga läkarnes antal, som aflagt behörig examen, väl snart kunna räknas i tusental. I Frankrike, Tyskland, ja till och med i Ryssland börja qvinnorna få lika berättiganden till lämpliga anställningar som mannen, så ock i Norge, Danmark och Finland. Och inom vårt eget land, der motståndet är som ihärdigast, hur erfar man icke att fruntimmer tillägna sig vetande och vid med dem anställda examina med heder genomgå profven, samt, der de vinna anställning inom det enskilda eller allmänna verksamhetsområdet, till fullkomlig belåtenhet utföra sina åligganden.

Så hafva vi ett fruntimmer, som innehaft sekreterarebefattningen i försäkringsbolaget Skandia, efter att hafva innehaft kassörsplats å grosshandelskontor i Paris, och numera förestår ett aktadt institut, der fruntimmer undervisas i aritmetik och bokhålleri; ett annat, som med beröm aflagt första klassens sjökaptensexamen, i hvilken branche hon numera ger lektioner. Likaledes känner man att ett fruntimmer i Carlskrona under många år undervisade till sjöofficersexamen.

Besöker man våra atelierer, verkstäder och fabriker, så är det icke endast den artistiska delen af arbetet, som utföres af qvinliga händer, utan det är jemväl mellangörömlen och tillsynen, stundom i och stundom utan förening med kontrollen och räknenskapsföringen. På de lithografiska ateliererna skötas pantografen och andra transportörer äfvensom guilocheringsmaskinen af fruntimmer. Mången bok sättes af qvinliga fingrar. Linearritning utföres jemväl af fruntimmer, ehuru slöjdskolan är den enda läroanstalt i riket, der undervisning för dem deruti kan erhållas. På en skrifbyrå i hufvudstaden utföras af fruntimmer särdeles omsorgsfulla arbeten i skrifning, teckning och ritning, xylografi och annan gravyr, öfversättningar till och från flera främmande språk, m. m., och slutligen fru Lea Ahlborn är Kongl. myntets berömda gravör.

Om jag nu förbigår alla de fruntimmer, som med heder tagit examen för inträde till telegrafverket, så sker sådant derföre att detta är allmänt bekant, och "känd sak är så god som vittnad". Ett må jag dock nämna, att denna examen ingalunda är lindrigare för qvinnan än för mannen; och skall jag i sinom tid tillhandahålla vederbörande Utskott nödiga handlingar härom.

Med nöje har jag erfarit, att inom ett annat Riks-Stånd förslag blifvit väckt om inrättande af elementarläroverk för qvinnor, och, då jag hoppas framgång åt detta förslag, tror jag mig derpå kunna bygga en förhoppning om bifall jemväl till de förslag, som jag, på grund af förestående ofullständiga motiver, härmed vill framlägga. Dessa äro:

att Svensk *qvinna*, lika som man, må vara berättigad blifva offentligen examinerad vid rikets universiteter, icke allenast uti fullständig student-examen utan ock för erhållande af filosofie- och medicinedoktorsgraderna samt jemväl i de delar af rättsvetenskapen med dertill hörande ämnen, som berättiga till kansliexamen;

att, inom post- och telegrafverken, *qvinna* må åtnjuta samma tur och befordringsrätt, som kommer männen till del; att *qvinna* jemväl må vara berättigad att söka och vinna anställning vid Statens jernvägs- trafik; och

att *qvinna* i öfriga för henne passande befattningar på den civila tienstemannabanan förklaras berättigad till inträde, då hon visar sig dertill ega erforderliga kunskaper och skicklighet; samt

att Rikets Ständer i underdånighet anmäla sitt beslut härom för Kongl. Maj:t.

Stockholm den 15 November 1865.

C. J. Svensén,
från Calmar län.